

वामदेवो गौतमः। १-३ क्षेत्रपतिः, ४ शुनः, ५, ८ शुनासीरौ, ६-७ सीता। अनुष्टुप्, ५ पुर उष्णिक्, २, ३, ८ त्रिष्टुप्

क्षेत्रस्य पतिना वयं हितेनैव जयामसि। गामश्च पोषयित्वा स नो मृळातीदृशे॥ ४.०५७.०१

क्षेत्रस्य पतिना- केदाराधिदैवतेन। वयम्। हितेन- सख्या। इव। जयामसि- जयामः। आध्यात्मिके सद्भावनाख्यबीजवपनयोग्यप्रकृतिरेव केदारः। तदधिदैवतं क्षेत्रपतिः। गाम्- धेनुं चिद्रश्मिम्। अश्वम्- तुरगं प्राणम्। पोषयितु- पोषणकरीं सम्पदम्। आ- आहरतु। सः- असौ क्षेत्रपतिः। नः- अस्मान्। ईदृशे- ईदृशे सम्पन्नमित्ते। मृळाति- सुखयति॥१॥

क्षेत्रस्य पते मधुमन्तमूर्मिं धेनुरिव पयो अस्मासु धुक्ष्व।

मधुश्रुतं घृतमिव सुपूतमृतस्य नः पतयो मृळयन्तु॥ ४.०५७.०२

क्षेत्रस्य पते। मधुमन्तम्- मधुरम्। ऊर्मि- तरङ्गम्। धेनुः- गौः। पयः- क्षीरम्। इव। मधुश्रुतम्- मधुस्त्रावकम्। सुपूतम्- सुष्ठु शोधकम्। घृतमिव। अस्मासु। धुक्ष्व। नः- अस्मान्। ऋतस्य- प्रकृतिनियतिभूतसत्यस्य। पतयः- पालकाः। मृळयन्तु- सुखयन्तु॥२॥

मधुमतीरोषधीद्याव आपो मधुमन्नो भवत्वन्तरिक्षम्।

क्षेत्रस्य पतिर्मधुमान्नो अस्त्वरिष्यन्तो अन्वेनं चरेम॥ ४.०५७.०३

ओषधीः- ओषध्यः। द्यावः- जडचित्तचिदाकाशाः। आपः- उदकानि मूलशक्तिधाराः। मधुमतीः- मधुमत्यो भवन्तु। अन्तरिक्षम्। मधुमत्- मधुरम्। नः- अस्मभ्यम्। भवतु। क्षेत्रस्य पतिः। नः- अस्मभ्यम्। मधुमान्- मधुरः। अस्तु- भवतु। अरिष्यन्तः- अहिंसिता वयम्। एनम्- एतं क्षेत्रपतिम्। अनु सञ्चरेम॥३॥

शुनं वाहाः शुनं नरः शुनं कृषतु लाङ्गलम्।

शुनं वरत्रा बध्यन्तां शुनमष्टामुदिङ्गय ॥ ४.०५७.०४

वाहाः- वाहका बलीवर्दादयः । शुनम्- सुखेन वहन्तु । नरः- कर्षकाः । शुनम्- सुखेन कृषन्तु ।
लाङ्गलम् । शुनम्- सुखेन । कृषतु । शुनम्- सुखेन । वरत्राः- प्रग्रहाः । बध्यन्ताम् । शुनम्- सुखेन ।
अष्टाम्- कृषिसाधनावयवम् । अक्षयते चाल्यतेऽनयेति अष्टा । उदिङ्गय- उद्गमय ॥४॥

शुनासीराविमां वाचं जुषेथां यद्विवि चक्रथुः पयः । तेनेमामुप सिञ्चतम् ॥ ४.०५७.०५

शुनासीरौ- वाय्वादित्यौ । इमाम्- एतम् । वाचम्- मन्त्रम् । जुषेथाम्- सेवेथाम् । यत् । पयः-
उदकम् । दिवि- नभसि । चक्रथुः- वाय्वादित्यौ अकुरुताम् । तेन । इमाम्- एतां भूमिम् । उप
सिञ्चतम् ॥५॥

अर्वाचीं सुभगे भव सीते वन्दामहे त्वा ।

यथा नः सुभगाससि यथा नः सुफलाससि ॥ ४.०५७.०६

सुभगे- सौभाग्यवति । सीते- लाङ्गलपद्धत्यधिदेवते । विष्णोः परमात्मनः स्वरूपशक्त्याः श्रियो
भूम्याख्यविष्णुरूपद्वारा अभिव्यक्तिरेव सीता । उर्वी त्वाहुर्मनुष्याः श्रियं त्वा मनसो
विदुरित्यथर्वाशिरसि । अर्वाची- अर्वागञ्चना । भव । त्वा- त्वाम् । वन्दामहे- नमामः । यथा । नः-
अस्माकम् । सुभगाससि- सौभाग्यदा भवसि । यथा । नः- अस्माकम् । सुफलाससि- शोभनफलदा
भवसि तथा वन्दामहे ॥६॥

इन्द्रः सीतां नि गृह्णातु तां पूषानु यच्छतु । सा नः पयस्वती दुहामुत्तरामुत्तरां समाम् ॥ ४.०५७.०७

इन्द्रः- तडिन्मेघवृष्टिस्थबलाधिदेवता । ईशनाधिदेवता । सीताम्- लाङ्गलपद्धतिम् । निगृह्णातु । ताम् ।
पूषा- पोषकः सूर्यः । अनु यच्छतु- नियमयतु । उत्तरामुत्तराम्- उत्तरोत्तरम् । समाम्- शाश्वतीः
समाः । सा । पयस्वती- उदकवती । नः- अस्मभ्यम् । दुहाम्- दुह्यात् ॥७॥

शुनं नः फाला वि कृषन्तु भूमिं शुनं कीनाशा अभि यन्तु वाहैः ।

शुनं पर्जन्यो मधुना पयोभिः शुनासीरा शुनमस्मासु धत्तम् ॥ ४.०५७.०८

नः- अस्मदर्थम् । फालाः- भूमिविदारकाष्ठाः । शुनम्- सुखेन । भूमिम्- केदारम् । वि कृषन्तु ।
कीनाशाः- बलीवर्दपालकाः । शुनम्- सुखेन । वाहैः- बलीवर्दैः । अभि यन्तु- अभिगच्छन्तु ।
शुनम्- सुखेन । पर्जन्यः । मधुना- मधुरेण । पयोभिः- उदकेन सिञ्चतु । शुनासीरा- वाय्वादित्यौ ।
शुनम्- सुखेन । अस्मासु । धत्तम्- धारयतम् ॥८॥

Dr. Rangraji